

ГОДИШЕН ЗБОРНИК 2010

**Со трудови од научно-стручниот собир на тема
„Улогата на музиката во образовниот процес“**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ**

За издавачот:

проф. д-р Саша Митрев
проф. д-р Емилија Јаневиќ - Ивановска
доц. д-р Илчо Јованов
доц. Антонијо Китановски

Издавачки совет:

доц. д-р Илчо Јованов
проф. д-р Милица Шкарик
доц. д-р Стефанија Лешкова-Зеленковска
асс. м-р Ленче Насев

Редакциски одбор:

проф. д-р Милица Шкарик
доц. д-р Стефанија Лешкова-Зеленковска
асс. м-р Ленче Насев

Главен уредник:

проф. д-р Милица Шкарик

Одговорни уредници:

проф. д-р Милица Шкарик
доц. д-р Стефанија Лешкова-Зеленковска
асс. м-р Ленче Насев

Јазично уредување:

Даница Гавриловска-Атанасовска

Техничко уредување:

Славе Димитров
Благој Михов

Печати:

Печатница „2-ри Август“ - Штип

Редакција и администрација:

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Факултет за музичка уметност
бул „Крсте Мисирков“ бб
п.фах 201, 2000 Штип, Македонија

СОДРЖИНА

Проф. д-р Милица ШКАРИЌ

Музичкиот развој и улогата на музичкото образование кај децата до 10-годишна возраст..... 7

Доц. д-р Стефанија ЛЕШКОВА-ЗЕЛЕНКОВСКА и проф. д-р Аида ИСЛАМ

Улогата на музичката едукација во функција на спроведување на предметот Музичко образование во одделенската настава 13

М-р Дуња ИВАНОВА

Мултиапликативната примена на музиката во воспитно-образовниот третман на децата 21

Доц. м-р Валентина ВЕЛКОВСКА-ТРАЈАНОВСКА

Стручниот профил на дипломиран музички теоретичар – педагог 29

М-р Викица КОСТОСКА-ПЕНЕВА

Наставникот по музичко образование како фактор за успешно изучување на музички инструменти во основните училишта 33

М-р Дирона СОКОЛОВСКА

Улогата на музичкиот педагог во креирањето на музичката средина во детските градинки..... 43

Асс. м-р Ленче НАСЕВ

Предметот Музичко образование во рамките на основното образование 59

Лариса ЖУЛИНА-МИТОВСКИ

Улогата на музиката во образовниот процес..... 63

М-р Мирјана ШУЛАЈКОВСКА

Хорот „Пиколо” – дел од музичкото образование на учениците 71

Доц. м-р Гоце ГАВРИЛОВСКИ

Специфичности во работата со надарени ученици – дефинирање и идентификација 77

Доц. м-р Марјан ЈАНКОСКИ

Примената на народните инструменти во одделенската и предметната настава 85

Прилози 91

ПРЕДГОВОР

Факултетот за музичка уметност во Штип е основан на 27 март 2007 година како дел од Универзитетот „Гоце Делчев“. Оваа институција годинава одбележа три години од своето постоење и во овој краток временски период веќе располага со добра кадровска и просторна екипираност.

Поволните услови за работа и ентузијазмот на претежно младиот наставен кадар, придонесоа за развивање на желба поволно да се влијае врз музичкиот развој и култура на популацијата на територијата на цела Република Македонија. Поради ова на 9 февруари 2010 се одржа првиот научно-стручен собир на оваа институција на тема *Улогата на музиката во образовниот процес*. Целта на овој собир беше да се направи детална анализа на состојбите на музичкото образование во предучилишното воспитување, основното и средното образование и да се укаже на можните начини преку кои тоа може и треба да се подобри во нашата држава.

Факултетот за музичка уметност во Штип ќе продолжи и во иднина да биде еден од главните промотори на музичката култура во државата, ќе поттикнува и извршува научно-истражувачка дејност и ќе се залага за квалитетно музичко образование на сите нивоа. Во тие рамки, ова прво издание на Годишниот зборник претставува почеток на овие процеси.

Од главниот уредник

UDC: 78.087.681.071.2:[373.3:78(497.7)

**м-р Мирјана ПАВЛОВСКА-
ШУЛАЈКОВСКА**

ХОРОТ „ПИКОЛО” - ДЕЛ ОД МУЗИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

Огромен е бројот на истражувања и записи во текот на целата историја на музиката за нејзиното позитивното влијание врз човековото живеење и општење. Вниманието посебно е насочено кон влијанието на музиката (започнувајќи уште од пренаталниот период) во развојот на детската личност. Нејзиното практикување и изучување води кон развивање на низа позитивни особини кај децата, најнапред развивајќи ја нивната интелигенција, мотивација, креативност и др.

Токму во овој контекст, нашите интереси се насочени кон работата на хорот „Пиколо”. Неговото делување е еден репрезентативен пример за развивање и негување на позитивните особини на детската личност, како дел од музичкото образование на учениците.

Детскиот хор „Пиколо” делува повеќе од дваесет години во рамките на ДМБУЦ „Илија Николовски Луј”, Скопје. Формиран е во 1988 година од диригентката Весна Димчевска, која е раководител на хорот и професор во Центарот.

Во периодот до 2003 година тие имаат реализирано повеќе од 80 концерти, при што во нивната архива забележуваме и години кои бележат по 13 настапи годишно. Пред сè, тоа се настапи со разни поводи, но со посебен интерес ги забележуваме нивните самостојни целовечерни концерти на „Охридско лето”, „Скопско лето”, „Дојрански ракувања”, настапи на Факултетот за музичка уметност во Скопје, на „Денови на македонска музика“, „Недела на јапонската култура“, соработка со Македонската опера и др.

Хорот „Пиколо” во 1997 година реализира и гостување во Германија. Од 1992 година хорот „Пиколо” е колективен член на Детската амбасада на Република Македонија.

Годишно во просек хорот бележи членство на 50 ученици, на возраст од шест до тринаесет години.

Забележителна е нивната соработка со голем број македонски истакнати музички дејци, како диригентите Александар Лековски, Тадеуш Козловски, Перо Петровски, Ле Фи Фи, вокалните солисти Марија Муратовска, Милан Фирфов, Игор Дурловски и други. Во текот на работењето, овој хор реализирал вкупно 44 аудио и видео снимки и реализација на аудиокасетата „Духовна музика” во издание на МРТВ.

Една од главните карактеристики на хорот „Пиколо“ е нивната програмска определеност за изведба и негување на дела од светската музичка литература, односно транспозиција на професионалниот вокален солистички репертоар. Пред сè, станува збор за духовни, световни композиции, арии од опери, соло песни од композиторите Ј. Брамс и Ф. Шуберт, а бележиме и соработка со композиторот Димитрије Бужаровски, која резултира и со создавање и реализација на повеќе аранжмани и низа дела од овој автор. Оваа програмска определеност изискува голема професионалност во водењето на хорот, а неретко и музичките рецензенти ги карактеризираат како: „... достоини музички амбасадори... изненадувачки е постигнат степен на професионалност како што доликува на хор од повозрасна категорија...и мали – големи пејачи со кристално чиста и музикална изведба...“ (Наумова, Васка. 1998. „Достојни музички амбасадори“ во *Нова Македонија*. бр.18445:14).

Токму заради нивните репрезентативни успеси, во понатамошното излагање ќе бидат анализирани некои мошне битни сегменти во работата на диригентот Весна Димчевска и реализирањето на музичкото образование кај членовите на хорот „Пиколо“.

Мотивација

Иако повеќе истражувања говорат за успехот на учениците, еден од најбитните моменти за ова е мотивацијата.

Да се потсетиме дека успехот во образованието се должи 50% на нивните способности, 25% на мотивацијата и 25% на квалитетот на наставата.

Во овој случај, хорот „Пиколо“ е составен од членови кои се бираат по пат на аудиција и сами по себе се музички талентирани деца, а со нив работи стручен и докажан педагог – диригентот Весна Димчевска.

Но, она што го издвојуваме е активноста на учениците. Нивното членување не е средство за да се дојде до саканата цел, односно концертот, туку активноста додека пеат, музицираат и креираат. Ова кај нив предизвикува внатрешно задоволство, заради кое се изведува наставата.

На овој начин, учениците учат заради задоволството што го носи учењето на нова композиција, нова музичка структура, нова содржина на текстот, вклучувајќи песни на различни јазици и вероисповеди, песни со библиска содржина и световни песни, нивно вежбање и изработување, ново доживеано расположение предизвикано од самата композиција итн.

Сето ова создава позитивни емоции кај децата како радост, задоволство и сл.

Креативност

„Изведувањето“ е всушност процес на креативност. Обработувањето на делото од страна на диригентот и неговото предавање и практикување на учениците е процес на креација.

Изучувањето и изведувањето на хорските дела, кај хористите на „Пиколо“ е креативен процес во кој учествува целата личност на ученикот. Така овие деца со членувањето во овој хор се во постојан креативен процес.

Токму и практикувањето на музичката концертна програма што ја негува овој хор, всушност, ја развива креативноста кај децата. На пример, духовните композиции изискуваат продлабоченост на мислата, вид на една постојана концентрирана мисла, додека пак обработуваните соло-песни од романтичниот период на музичката историја бараат субјективен и лирски импулс во изведбата. Композициите од домашни автори, како циклусите „Еко песни“ и „Свадебни песни“ од композиторот Димитрије Бужаровски, се композиции во кои основата ја сочинува македонскиот фолклор, во композициите „Се скарале, се степале“ и „Решил чичо да се жени“ и други преовладуваат хумористични моменти.

Сето гореспоменато во текот на работењето и изучувањето на композициите изискува соочување со нови предизвици и нивно решавање: најнапред при совладувањето на нова мелодија, потоа при совладувањето на јазикот на кој е напишана композицијата (некои од нив се на македонски, но диригентот Весна Димчевска инсистира кон изведба на оригиналниот текст: значи германски, англиски, јапонски), а потоа и осознавање на вкупната музичка содржина.

Ова резултира со љубопитност кај децата, стекнување нови знаења (најнапред од музички аспект во поглед на импостација на гласот, водење на мелодиската линија, изучување на разни стилови од музичката историја, динамика во изведбата и др.), нивна заинтересираност, истрајност за да се изработи делото до крај и да се изведе на концерт, развивање на нивната амбиција, развој на меморијата, богата фантазија и стекната самодоверба во личноста на детето што создава.

Перцепција на емоциите

Практикувањето на исполнителството, посебно хорската уметност подразбира и перцепција на емоциите. Оваа перцепција се одвива од учениците кон диригентот. Всушност, тоа е заемен чин што стручниот наставник – диригент го воспоставува со учениците хористи. А сето ова е во зависност од содржината на композициите кои се обработуваат

или изведуват. Преку фацијалната експресија и ставот на диригентот, учениците учат, спознаваат и перципираат среќа, весело расположение, разни динамички елементи и сл.

Тоа понатаму влијае на нивното искуство во работата со луѓето, снаоѓање во разни ситуации, на нивниот богат психички развој како проценувачи и во развојот на нивната интелигенција.

Професионална ориентација

Хорот „Пиколо“ својата работа ја заснова со деца од нижиот оддел во музичкото училиште „Илија Николовски – Луј“ во Скопје, на возраст од 6 до 13-годишна возраст (иако имало и години кога во хорот членувале деца со помала возраст од 4 и 5 години).

Сето ова укажува на оној долготраен процес што се вика образование и води кон долготраен развоен процес што го нарекуваме професионална определба. Оваа професионална определба понатаму води кон професионален развој, кој впрочем трае до крајот на животот (иако според Доналд Ступер разликуваме пет фази: растење, истражување, утврдување, одржување и опаѓање).

Професионалноста на диригентот Весна Димчевска (воопштено се однесува на наставникот) и професионалноста со која се води хорот од сите аспекти: спроведена аудиција за прием на нови членови, редовни проби, професионално обмислена и одбрана програма што го задржува интересот на учениците и истовремено тие професионално напредуваат, професионално изработени композиции, голем број концерти, соработка со професионални музичари и професионални институции, голем број аудио и видео снимки и на крај многу реализирани професионални концерти и настани, резултира со следново: од членовите на хорот „Пиколо“, во текот на неговото дваесетгодишно постоење, 80 ученици се определиле за музиката како нивна професија. Многу од нив се занимаваат со сериозната музика, но дел од нив се активни чинители на музичката естрада кај нас. Оние пак, кои не се занимаваат професионално со музика се личности со стекната музичка култура, се редовни поддржувачи на музичката уметност и постојана публика на концертите на сериозна музика. За нив, поради нивното искуство и членување во овој хор, можеме да говориме како за публика која е едуцирана и при одењето на концерт знае што сака и очекува од изведувачите.

Токму преку примерот со работата на хорот „Пиколо“ е нашето укажување за потреба на стручен кадар во основното образование на учениците, во текот на целиот наставно-образовен процес, односно од почетокот па до крајот на основното (а потоа и понатамошното) образование.

Преку стручноста на кадарот, учениците се запознаваат со основните поими на музичката едукација, а тоа подразбира: правилно пеење, обликување на гласот, распознавање на разните стилски епохи од музичката историја, осознавање на формата и содржината на делото и сл. Освен тоа, тие со неговото практикување и правилно професионално пренесување како што е примерот со хорот „Пиколо“ и диригентот Весна Димчевска, преку овие педагошко-психолошки моменти како фактор во многу влијаат на нивниот психички развој, во развојот на нивната емоционална интелигенција, во нивното позитивно мислење и реализација на себеси, или со еден збор во зголемување на нивното образование и создавање на подобри личности.